

De edelmoedige of de waare voorstander van het vaderland : tooneelspel : onder de zinspreuk: Pour Orange et la concorde.

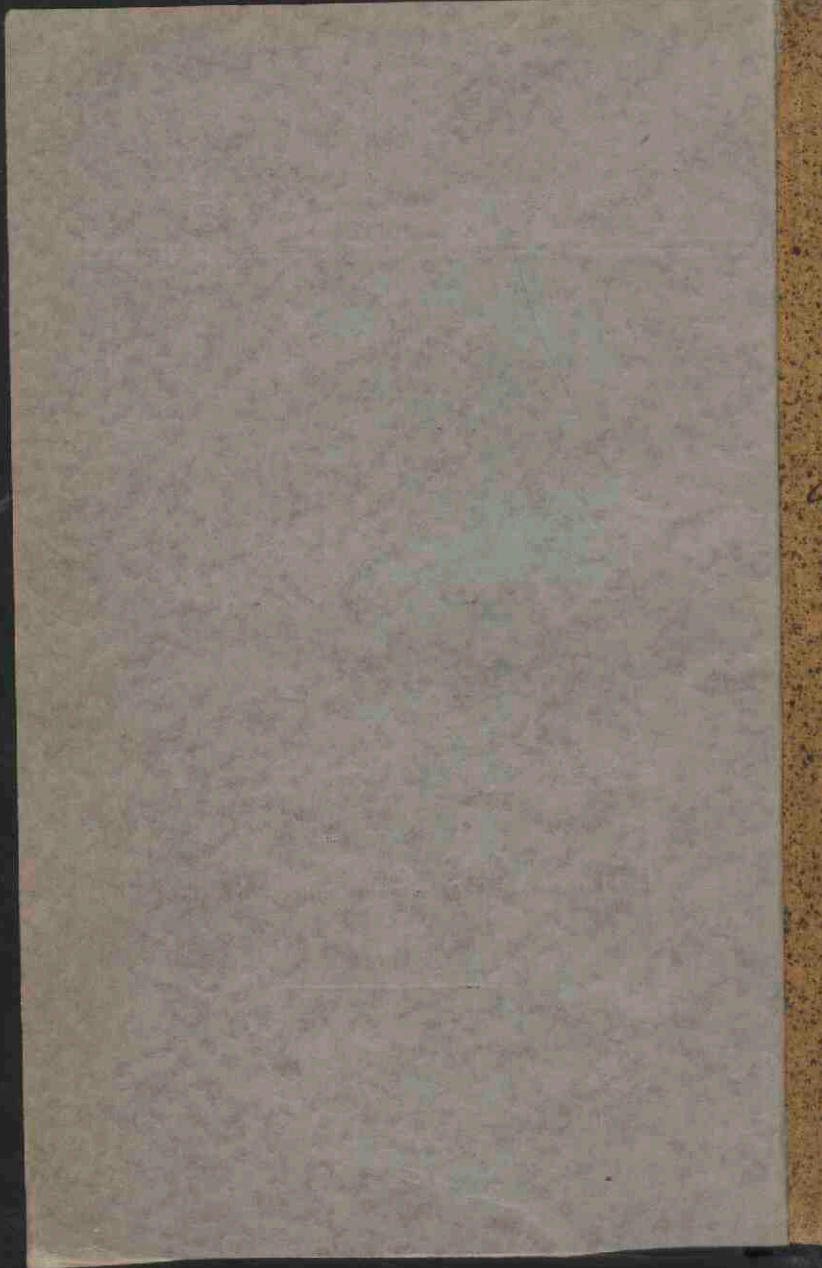
<https://hdl.handle.net/1874/370121>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT

TE UTRECHT

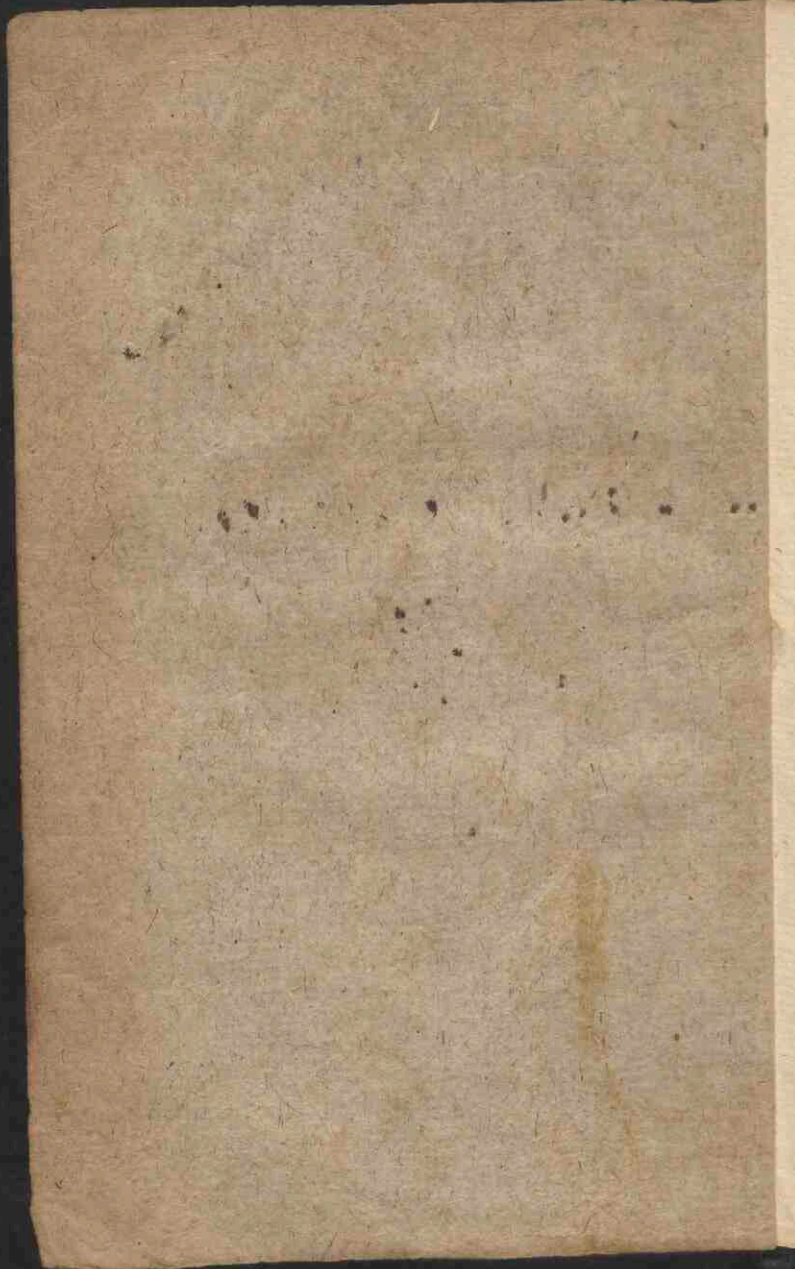
1929

Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL
No. 670

Het Vaderland
N. 209

De Edelmoedige
of
de waare Voorstander
van
het Vaderland

670 *J. de Winkel*

DE EDELMOEDIGE,

OF DE

WAARE VOORSTANDER

VAN HET

VADERLAND:

TOONEELSPEL.

Onder de Zinspreuk:

Pour Orange & la Concorde.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Te AMSTERDAM

By P. JANSZ op de Leidsche Straat en J. H. TROP
op de Zeedyk Boekverkoopers 1788.

64

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE

LAND OFFICER

WASHINGTON

VADERSLAND

TOO WEISSER

Order to Survey

from Order of the Secretary

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE LAND OFFICER

WASHINGTON

V O R D E R
AAN MYN BROEDER!

De nauwe Band des bloeds die ons aan een verbind,
't Genoegen dat u hart in eed'len daaden vind,
Noopt my dit Spel aan U myn Broeder op te draagen,
En schoon ik U, nog my, niet opentlyk thans noem,
Bescherm het openbaar, bevorder myne roem,
Dan zal ik met myn naam wel licht een tweeden wagen.

Ex Tempore.

V O O R B E R I C H T.

Zie hier myne Geëerde Lezers, een Toneelstukje op het voetspoor uwer loffelyke Overheden, en Regenteu; niets dan edelmoedigheid, weldoen; en anderen navolgens waardige Deugden! ademende.

Met moeite heb ik my van het voorledene moeten be-
lienen, om het caracîer van den braven Ernestus, en
den weldenkende Karel te doen uitmunten. Daar ik
openbaar betuig, dat ik niets vuuriger verlang dan dat
het voorledene te vergeten, en de onderlinge Lievden
en Eendragt tusschen alle myne Medeburgeren en Land-
genooten herleeven moog: op dat wy daar door, onder
den Wettigen en Nuttigen Regeeringsvorm, welke
zins tot Neêrlands Héil zo gelukkig herstelt is; van
nu af aan, geduurenden den loop der volgende Eeu-
wen: de Eensgezindheid en de verschuldigde eerbied

V O O R B E R I C H T.

voor Oranje, en onze wettige Overheden, nimmer weder
geschonde moogen zien, en den voorspoed bloei en wel-
vaard van ons dierbaar Vaderland, voor altoos en on-
wrikbaar hier door gevestigd zy.

V O O R B E E K

... van de ...
... van de ...
... van de ...

VERTOONERS.

ERNESTUS, *Lakenkooper.*

CLARISSA, *zyn Dochter.*

ARNOLDUS, *Koopman.*

KAREL, *zyn Zoon, en minnaar van Clarissa.*

HENDRIK, *winkelknegt van Ernestus.*

WILLEM, *vriend van Karel.*

Een Kruyer.

Een Knegt van Ernestus.

*Het toneel is in een voorname Stad,
in Holland.*

V E R

DE EDELMOEDIGE

OF DE

WAARE VOORSTANDER

VAN HET

VADERLAND.

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

*Het Tooneel verbeeld een kamer in het
huis van Ernestus.*

EERSTE TOONEEL.

ERNESTUS.

*Zittende voor een Tafel waar op hy het groot
Boek, en verscheide Brieven heeft zo leggen
hy ziet eenige der zelve in en zegt:*

Wie zou het kunne denken? binne zes weken meer dan hondert klanten te verliezen! Het is byna onbegrypelyk, en echter is het zo.

(Hy neemt een der Brieven en leest)

„ Myn heer, daar wy met verbazing vernomen hebben dat gy de zyde der dwingelanden, of laat ons lieven zeggen, van den snoonen, van den eervergeten Willem de Vyfde zyt toegedaan, Zo kunne wy als waare Patriotten, U langer onze gunst niet

„ laten genieten: en verzoeken u daarom by dezen on-
 „ ze rekening op te maken? Alzo wy in het geheel
 „ met geene vyanden van ons Vaderland langer willen
 „ te doen hebben. Waarmede wy met verachting zyn;
 „ uw wel eer toegeneegen Dienaars.

Gebroeders Batavus.

Na het lezen.

Wie! wie die een gevoelig hart bezit kan diergely-
 ke Brieven zondér affchrik lezen? hoe ik! ik een
 vyand van myn Vaderland? neen, neen God weet het,
 geen vuuriger voorstander, geen oprechter, en we-
 zentlyker Patriot kan er zyn dan ik. Zy die er den
 naam zo schandelyk van misbruiken, die door hunne
 woelzieke gedraagingen de rust verstooren, zy wier
 nieuwigheeden den misleiden Burger in den afgrond
 storten; en eindelyk zy, die zig het een eer rekenen,
 baldadig hunne Overheeden van den Stoel der gere af-
 te stooten, de bezwoorene Rechten en Constitutien
 des Vaderlands om ver te werpen; zy, zeg ik zyn het
 die vyanden der Republiek, vyande der zo nutte, der
 onontbeerlyk, Eendracht zyn. Maar Gy, by alle, die
 's Lands welzyn wezentlyk bedoelen, by alle braven
 Tederbeminden Vorst! die in uwe vervolging uw haat-
 ters zegend en wiens gerustheid, het Godlyk ken-
 merk uwer onschuld is. Gy zyt de Vriend, den waare
 Vriend des Vaderlands. U voorbeeld zullen alle
 weldenkenden volgen. Gy zyt grootmoedig in uwe
 verdrukking Wy zullen het ook zyn: ik zal het zyn.
 ik zal myn Vaderland, ik zal u getrouw blyven; hoe

be-

veel nadeel, hoe veele rampen my ook des wegens bejegenen. Eenmaal, eenmaal toch, zal den dag der verlossing aanbreeken, en Nederland over den trouw der braven juichen. O! hoe streelt my dit denkbeeld. Ach kon myn Dochter, myn lieve Dochter zig ook met dit aangenaam vooruitzigt streelen. Maar alles is voor haar, zegt zy verlooren. En, acht! wat zal ik haar ook tot troost zeggen: Arnoldus, weleer myn Vriend, en wiens Zoon myn Dochter was toegezegd; heeft zig, daar wy in denkwyze wegens het *politieq* gevoelen verschilden, tot myn vyand verklaard. En zyn Zoon gedwongen in zyn haar deel te nemen. Hoewel dien Jongeling zyn Vaders denkwys noemd, heeft hy echter de wapenen op moeten nemen. Om in Utrecht tegen zyne Vrienden de Vrienden des Vaderlands te sryden. Hoe zeer myn Dochter zyn afweezen trof, heeft zy tot nu toe nog gehoopt dat zy haar Minnaar, daar zy elkander een eenwige lievdien gezwooren hebben, nog eenmaal zou bezitten. Maar zedert drie weken dat hy op gehouden heeft haar te schryven, en een naamelooze brief die ik verdagt houde haar bericht, heeft, dat hy de zyde der Patriotten gekoozen had. En binnen kort met een ander trouwen zal; is zy hoopeloos, En niets kan haare smart verdryven, Daar komt zy

DE EDELMOEDIGE,
TWEEDE TOONEEL.

ERNESTUS CLARISSA.

CLARISSA, *zy komt peinzende na het toneel en
zegt haar Vader ziende op een be-
klagelyke toon.*

Ach myn Vader! . . .

ERNESTUS.

Wel nu myn kind?

CLARISSA.

Ach ik heb op het oogenblik iets naars, iets schrik-
kelyks vernomen. En uw tederheid verborg dit voor
my!

ERNESTUS.

Wat, Clarissa, wat verborg ik u?

CLARISSA.

Dat gy dagelyks klanten verliest, en het getal daar
van zo groot is, dat gy wel haast geen inkoomen meer
zult hebben.

ERNESTUS.

Lieve Dochter ontrust u hier niet over. De beweeg-
reden waar door dit my overkoomt, kan my tot geen
oneer strekken. Al zou ik in de elendigste staat ne-
derstorten, zal ik het my tot een geluk rekenen te
liefde van Vaderland, ter liefde van de waarheid, van
de onschuld, ter liefden van onze Vorst te lyden. Den
Hemel zal alles eenmaal toch weder herstellen.

CLARISSA.

Ach Vader wat is u standvastigheid groot. Konde ik

als gy het noodlot tarten, maar hoe klein hoe klein ben ik ben u.

ERNESTUS.

Lieve Dochter, maak geene vergelyking tusſchen uw ſmart en de mynen: gy lyd als Dochter, als Minnaresſe, en als Vriendinne des Vaderlands. De tweede betrekking alleen is genoeg, om een Vrouw, wier teder geſtel voor de minſte aandoeninge vatbaar is, in een eindeloos verdriet neder te ſtorren. U droefheid is billyk, ik eerbiedig dezelve, en ver dat zy u verneedert, zou yder u met verachting aanzien, indien u hart voor zo veel ramps ongevoelig was.

CLARISSA.

Wat zyt gy goed myn Vader; u Dochter mag dan haare klagten zonder te bloezen in u boezem uit ſtorren; van haar trouwlooze Minnaar in u byzyn ſpreken. O ik doe het zo gaarne! want u geſprek tracht my altoos de yslykheid van zyn misdaad te verminderen; en hem my verſchoonlyk af te maalen. Ach zou hy niet ſchuldig weezen?

ERNESTUS.

Ik geloov het Dochter maar den tyd zal hem moeten rechtvaardigen.

CLARISSA.

Maar dien brief, myn Vader! dien brief! zyn ſtil zwygen?

ERNESTUS.

Ja ik beken dit leevt u billyk ſtof om hem te verdenken; maar is geen beſliſſend bewys zyner ontrouw.

Wel

Wel haast zal ik zeker weten wat er van is. Stel u in-
tusfchen het ergfte voor; zo hy, gelyk ik denk, on-
fchuldig is: zal u daar door deeze tyding des te aan-
genamer zyn.

CLARISSA.

Ach! hoe zult gy dit te weeten koomen?

ERNESTUS.

Ik heb Hendrik beveelen gegeeven, om het nauw-
keurig te onderzoeken. Hy is yverig, en zal niet on-
bezogt laten om my dienst te doen.

CLARISSA.

Daar koomt hy, ach Vader! hoe angftig klopt myn
hart.

ERNESTUS.

Vertrek, Clarissa. Indien hy goede tyding heeft,
zal ik het u ten eerften komen zeggen.

DERDE TOONEEL.

ERNESTUS HENDRIK.

ERNESTUS.

Wel nu Hendrik, wat goeds hebt gy vernomen?

HENDRIK.

Niet veel, Mynheer. De Patriotten worden hoe
langer hoe buitenspooriger: Zy dwingen de Lieden
met geweld om te tekenen: en die het niet doen wil-
len, zweeren zy ten onder te zullen brengen. Ik voor
my wenschte hartelyk dat zy zelfs door 't vuur des He-
mels verteerd wierden; dat alle die den Prins tegen
zyn, in den afgrond neder storten.

ER-

ERNESTUS.

Schaam u, Hendrik, ik heb het u meermaalen gezegt, het voegt geen Kristen zyn naasten te vervloeken. Doen zy slegt, handelen zy omtrent ons ontmensch, het voegt ons een édeler voorbeeld te geven, hen, door onze verdraagzaamheid, door onze liefde, door ons geduld, (niet door geweld) te overtuigen dat zy, en niet wy, schuldig zyn.

HENDRIK.

Maar, Mynheer daar gy zoo veel door hen verliest en zy u openbaar al het verdriet dat mogelyk is aandoen: hoe kan het zyn dat gy hen nog dulden kunt? en niet met my, die u geluk zo ter harten gaat, u verlangd te wreken.

ERNESTUS.

Hun gedrag, schoon ik in de wraak geen behaagen schep. Zal my door den tyd genoeg wreken. Maar wat word er van de Pruisschen gezegt?

HENDRIK.

Schoon alle die zo als wy denken, Mynheer, gelooven dat zy zeer na by zyn. Denken het de Patriotten niet. En zo zy al, tegens hunne verwachting, komen mogten, stelle zy zig voor, hen te keer te gaan; en verlaaten zig op de bystand van Vrankryk.

ERNESTUS.

Ongelukkige medemenschen wanneer zult gy toch van uwe dwaling te rug koomen, ach ik vrees dat gy u nog aan den diepsten verneederung bloot zult stellen.

HEN.

HENDRIK.

Hoe, Mynheer! beschouwd gy de bedryven der Patriotten als uit dwaling voort gesprooten? neen, het is opzettelyke boosheid, die de gestrengste straf vordert.

ERNESTUS.

Nog eens, Hendrik, u gestreghed behaagd my niet. Voor zeeker beschouw ik de bedryven der Patriotten, eenige opperhoofden uitgezondert, (die de misleide meenigte maar gebruiken om hun eige grootheid te bevorderen) als uit dwaling voort gesprooten, en deeze is menschelyk, weinigen genieten het voordeel van zig tegens de verleiding en beguicheling te kunnen verzetten. Het grootste getal zwigt voor hunne heimelyke aanvallen; en zyn slechts de werktuigen der byzondere bedoelinge hunner aanvoorders. Maar hebt gy ook iets van Karel vernomen?

HENDRIK.

Ach, Mynheer, vrag er my niet naat.

ERNESTUS.

Hoe?

HENDRIK.

Het is maar al te waar doch laat my liever zwygen.

ERNESTUS.

Neen gy moet alles zeggen. Karel is dan een Patriot geworden? en hy zal binne kort trouwen?

HENDRIK.

♦ Ja; een zyner tegenwoordige Vrienden heeft het
my

my in het Coffyhuis gezegt. En my zelv een brief doen zien waarin hy zyn Huwelyk bekend maakten.

ERNESTUS.

Is het mogelyk! waarlyk dat had ik van dien Jongeling niet verwagt. o Myn Dochter welk een slag voor u gevoelig hart. Maar is het wel volkomen zeker?

HENDRIK.

Kunt gy na het geen ik gezegd heb, nog twyfelen?

ERNESTUS.

ô Hoe gaarne wilden ik het! . . . maar zeg niets van u ontdekking aan Clarissa. Ik moet uit zyn. Schryf in die tussehe tyd. De rekeningen uit. Waar van ik de nota op tafel gelegd heb. Zeg, als myn Dochter hier verschynt dat ik terstond wederkoom (*in het heengaan*) ach! Hoe trest my dit.

VIERDE TOONEEL.

HENDRIK, *alleen.*

Ha! alles gaat naar wensch, zo moet men dat verdoemt Oranje vee verdrukken. Het is niets beter waard. Ik zie myn toeteg volkomen slaagen. Die valsche brief, en het ophouden der brieven van Karel die ik altyd aangenomen heb; doen een heerlyken werking. Het Meisje verdenkt hem reeds, en welhaast zal zy my tit weer wraak trouwen. O! Arnoldus, Arnoldus! ik dien u meer dan gy verwagt. U oogmerk was maar alleen Ernestus van zyne klanteir te berooven. Om andere waare Vaderlanders voor te staan. Maar ik veel wyzer dan gy, wil de liefde die, er tusschen u Zoon,

en zyn Dochter. In weerwil van u gehod nog plaats heeft, geheel vernietigen. Ernestus in de armoede nederstortende, zo ver brengen dat hy van my af zal hangen. En dan wil ik zyn Dochter trouwen, opentlyk voor het Patriottismus uit komen, en my over die verraadery niet bekreunen, alzo zy het welzyn van het Vaderland tot grondslag heeft en het my genoeg is als ik haar maar bezit.

VTFDE TOONEEL.

ARNOLDUS, HENDRIK.

HENDRIK.

Hoe gy hier Mynheer! dit verwondert my.

ARNOLDUS.

Ik vermoeden dat gy alleen waart alzo ik Ernestus heb zien uitgaan. En al was zyn Dochter hier geweest ik had zeer ligt een voorwendzel gevonden. om myne komst te billyke; maar laat ons nu geen tyd met nuttelooze gesprekken verkwisten; zeg my eens hoe staan de zaken.

HENDRIK.

Uitmunent, hy verliest dagelyks klanten en heeft er zeer weinig meer.

ARNOLDUS.

Dit verheugd my, nu kunnen brave Vaderlanders het voordeel genieten, dat hy door zyn verknogtheid aan de Landverdervende party onwaardig is.

HENDRIK.

Braav gezegt Mynheer, en daarom bevlytig ik my, om hem zo veel nadeel, en U, zo veel voordeel te doen als my mogelyk is. Hebt gy ook nog iets naders van u Zoon vernomen?

ARNOLDUS.

Ach spreek my niet van hem, hy is myn aandacht myne liefde onwaardig, onlangs heeft hy my nog de ergerlykste brief geschreven die men bedenken kan. Zie^t hier wat hy my schryvt.

*Hy neemt een brief uit zyn briefetas
en leest die aan Hendrik voor.*

„ Waarde Vader! „ Nog eens neem ik de vryheid
„ om u te schryven over het geen U tot myn innig
„ leedweezen ten uitersten onaangenaam is. Ach!
„ mogt den Heemel myne woorden, myne poogin-
„ gen, om u van den dwaling waarin gy zyt te ont-
„ rukken met zyne zegening onderschraagen: hoe ge-
„ lukkig hoe volmaakt gelukkig zoude ik zyn.

HENDRIK, *hem in de reden vallende.*

Welk een vermeetel begin!

ARNOLDUS.

O dit is nog niets, hoor verder. *Hy leest* „ U be-
„ vel het welk my onophoudelyk de grootste foltering,
„ veroorzaakt; heeft my de wapenen opgedrongen.
„ Om, kan ik hier zonder siddering aan denken? het
„ geweld by te staan, het recht te vertreeden, de hei-
„ ligste Verbonden te schenden en de onschuld te ver-

B

„ vol-

„ volgen. Tot op dit oogenblik heb ik onder verschei-
 „ den voorwendzelen, nog niet in de gruwelen der
 „ mitalingen waar onder gy my geplaatst hebt behoe-
 „ ven deel te nemen, of by te wonen. Maar nu
 „ begint men my verdagt te houden; en binne kort
 „ zal ik verplicht zyn met hun een uitval te doen, te-
 „ gens de Geldersche, tegens myne Vrienden, de
 „ Voorstanders van recht en billykheid. Ach myn Va-
 „ der ik gevoel dat ik dit nimmer zal kunnen doen,
 „ hoe zeer ook de plicht der gehoorzaamheid in my
 „ spreekt, Roept de Godsdienst, de reeden, en myn
 „ geweeten, my alle oogenblikken toe, nee Karel er is geen
 „ plicht zo groot die u dwingen kan u Vaderland te
 „ verraaden, openbaar geweld en miltzucht voor te
 „ staan. Ook zal ik liever sterven dan dit te doen. Maar
 „ myn lieve Vader gy kunt myn dood, myn schanden
 „ en uwe wroeging voorkoomen. Laat my te rug
 „ ontbieden, op dat ik u mondelings van uw verblin-
 „ dingen overtuige, en u toone dat de handelwys
 „ der Patriotten regtsreeks tegen alle billykheid aan-
 „ gaat en Maar het verveelt my langer dien
 „ gevloekte brief te lezen want van dit en af is het niet
 „ dan een opstaapeling van bewyzen, (zo noemt hy zyne
 „ uittrakzels van de Vaderlandsche Geschiedenisse, Me-
 „ morien en zo voorts) zo wegens den onschuld van den
 „ verraaderlyken Willem, als wegens de nuttigheid van
 „ het Stadhouderlyk bestier. Maar ik laat my door zul-
 „ ke beuzelpraat niet misleiden, ik weet wat een waar

Patriot voegd; myn Zoon zal uittrekken: en voor het Vaderland heb ik goed en bloed veil.

HENDRIK.

Hebt gy hem op dien fraayen brief niet geantwoord?

ARNOLDUS.

Neen zy zullen hem wel dwingen uit te trekken, en dit is my genoeg. Myn stilzwygen kan hem myn besluit genoeg aanduiden. Maar ik heb u nog vergeeten te zeggen, wat dien Deugeniet, my by het slot van zyn brief tracht wys te maaken. De Pruisfche zegt hy naaderen sterk en zullen vrees ik de hoon aan haare Koninglyken Hoogheid aangedaan ten sterksten wrecken. Wat dunkt u hier van?

HENDRIK.

Dat het de gewoone praat der Oranje klanten is, waar meden zy ons denken bang te maaken, maar een verftandig man vreest hier niet voor.

ARNOLDUS.

Maar om u de waarheid te zeggen, fchoon ik er tot heden toe nog geen geloov aangeflaagen heb. Twyfel ik min of meer.

HENDRIK.

Kom kom denk er maar niet aan. Denk veel eer dat het tyd zal zyn om te vertrekken. Want Ernestus zal welhaast wederkoomen. En dat zo gy my nog iets te zeggen hebt dat gy U haasten moet.

ARNOLDUS.

Neen ik heb niets meer te zeggen, maar zeg my eens hoe maakt het zyn Dochter, nu zy van haar Minnaar gefcheiden is?

HENDRIK.

Zy denkt gestadig nog aan hem. Maar ik zal u zodra ik u weder zie, deswegens iets ontdekken dat u aangenaam zal zyn. Vertrek schielyk ik hoor Clarisfa koomen.

ZESDE TOONEEL.

HENDRIK, CLARISSA.

CLARISSA.

Is myn Vader uitgegaan?

HENDRIK.

Ja Mejuffrouw, maar hy zal spoedig wederkoomen.

CLARISSA, *ter zyden.*

Ach! dan heeft Hendrik hem ook niets goeds gezegd. Zou ik er hem van spreken durven.

HENDRIK, *ter zyden het gezegden van Clarisfa gehooft hebbende.*

Zo, dan wist zy ook dat haar Vader my om berichten van haar Minnaar uitgezonden had. Laat ons hier voordeel uit trekken.

CLARISSA.

Zeg my Hendrik heeft myn Vader u verboden my iets te zeggen.

HENDRIK.

Neen Mejuffrouw, maar ik zal echter uit my zelve zo voorzigtig zyn, van u niets te ontdekken.

CLARISSA.

„Hemel myn vrees was maar al te gegrond, zyn

ant.

antwoord zegt my genoeg maar ik moet alles weten tegen Hendrik, wees verzekert Hendrik dat ik geen misbruik van u vertrouwen maaken zal zeg my om 's Hemels wil, hebt gy van Karel iets vernomen ik weet myn Vader heeft u om berichten van hem uitgezonden gehad.

HENDRIK.

Verg my niets Mejuffrouw, het zou u te zeer bedroeven.

CLARISSA.

Neen gy moet alles zeggen. De waarheid kan zo schrikkelyk niet zyn, als ik my zyn ontrouw voorstel.

HENDRIK.

Gy wilt dan volstrekt weeten, het geen u zo schadelijk is?

CLARISSA.

o Ja ik wil het.

HENDRIK.

Wel nu verneem dan maar

CLARISSA.

Wat is het?

HENDRIK.

U Vader komt, hy zal u alles zelfs zeggen.

ZEVENDE TOONEEL.

ERNESTUS, CLARISSA, HENDRIK.

CLARISSA.

Ach Vader wat verheugd my u komst. Kunt gy my nu iets goeds wegens Karel berichten?

ERNESTUS, *zegt tegen Hendrik.*
Gy hebt haar niets gezegd?

HENDRIK, *op dezelve toon.*
Neen myn Heer niets.

ERNESTUS, *als vooren.*

Goed, want de berichten die ik bekoomen heb zyn volstrekt ftydig met de uwen. *Tegen Clarisfa* lieve Dochter ik kan u nog niets met grond zeggen, alle de berichten spreekten zig tegen.

CLARISSA.

O, dit zegt gy maar om my nog langer, tusfchen hoop en vrees te doen verkwynen.

ERNESTUS.

Neen, myn Dochter; het geen ik zeg is waarelyk zo. Geloov, niet dat ten kosten van u rust u Vader u misleiden zal.

CLARISSA.

Wat zal, wat moet ik, geloven?

ERNESTUS.

Ik beken uw toestand is moeiljelyk; maar heb nog flegts eenige dagen geduld. Wellicht zullen wy dan meerder weten, de berichten die ik bekoomen heb zyn zeer gunftig.

CLARISSA.

Maar die van, Hendrik, Vader? ..

ERNESTUS.

Zyn juist het tegendeel. Te onderzoeken welke van beiden echt zyn, is nu onze zaak: en hier toe zal ik alles aanwenden.

CLARISSA.

Ik verlaat my dan op u myn Vader. Ach zyn ontrouw komt my verschrikkelyk voor. *Zy vertrekt.*

ACHTSTE TOONEEL.

ERNESTUS, HENDRIK.

ERNESTUS.

Ja Hendrik myne verwondering is zo groot dat ik, ze u naauw'lyks uit kan drukken. Gy zegt een brief gezien te hebben, waar in hy aan een zyner Vrienden zyn aanstaande Huwelyk, bekend maakt. En ik heb er zelve een in handen gehad, waar in hy zig over de gestrengheid van zyn Vader beklaagd. Clarissa verklaart eeuwig te zullen getrouw blyven in weerwil van alle zyne tegenheeden, en dien brief was gisteren eerst ontvangen.

HENDRIK.

Dit is tog zeer vreemd (*ter zyde*) in dien hy nog veel zulke berichten bekooft, zou myne schelmery wel aan den dag kunne koomen; wy moeten hier voor zorg dragen.

ERNESTUS.

Hoor eens, Hendrik, wend op nieuw alle uwe pogingen aan, om bericht van hem te bekoomen. Tracht voor al dien brief waar van gy gezegt hebt in handen te krygen. Ik zal van myne zyde, ook zien die waar van ik u gesproken heb te bekoomen; een van beiden is verdicht. En daar ik zyn hand zeer wel ken, zal het my niet moeilyk vallen. Het bedrog te ontdekken.

HENDRIK.

Zeer goed Mynheer: (*ter zyde*) hoe verlegen maakt dit my, maar ik moet my zien te redden.

ERNESTUS.

Wat zou het my aangenaam weezen, (daar ik met grond hoop dat binnen kort de waare Vaderlandsche zaak, de onschuld van Oranje zal zegenpraalen,) dien Jongeling weder hier te moogen aanschouwen, hem en my met zyn Vader te verzoenen, en myne Clarisfa door zyn bezit gelukkig te maaken.

HENDRIK.

Gy zegt Mynheer, dat gy met grond hoopt. Neem het my niet kwaalyk. Maar het kooft my alles nog zo duister voor.

ERNESTUS.

Die duisternis zal ras verdreven zyn. De Pruifchen koomen zeeker; en die zullen alles weder te regt brengen. Zy zyn reeds nader by dan men vermoed.

HENDRIK.

Nu wy zullen zien.

ERNESTUS.

Dit zullen wy tog ik verlaat my op de Voorzienigheid, het recht en de onschuld.

Einde van het eerste bedryf.

TWEDE BEDRYF.

*Het tooneel verbeeld een straat. Op de voorgrond
ziet men het huis van Ernestus.*

EERSTE TOONEEL.

KAREL, WILLEM.

KAREL.

Neen ik kon er niet langer blyven. Gy kunt er u
geen denkbeeld van maken.

WILLEM.

Ik vermoede wel dat het er zeer ongeschikt toeging,
maar volgens u zeggen moet het myne verwagting ver
overtreffen.

KAREL.

Er zyn geen gruwelen daar zy zig byna dagelyks in
Utrecht als ook elders niet aan schuldig maaken behal-
ven het ongebonden leven, zo van zig in den drank als
met vrouwen te huiten te gaan; worden alle die geenen
daar zy maar eenig vermoeden van op kunnen vatten
dat de Stadhouderyke party zyn toegedaan. Door hen
alle belediging, Geweld, en verdrukking aangedaan die
by mooglykheid uit te voeren is. Zelfs zyn eenigen
onder den last hunner vervolgingen bezweeken. Zyn
dit Menschen! zyn deeze die het Recht en de Vryheid
zullen voorstaan? Daar zy openbaar de grootste dwang
en het sterkst onrecht uitoeffenen. Welke uitzinnigheid
dit te geloven. Ach als ik bedenk dat zo ik die mon-
sters niet ontvloten had, ik my morge mogelyk ge-

noodzaakt zou zien om de waare Voorstanders van Recht en Vryheid te bestryden, dan word myn ziel met schrik bevangen.

W I L L E M.

Zo dat zy dan een uitval willen doen?

K A R E L.

o Ja schoon eenige Opperhoofden op het gerucht der aannadering van de Pruische Troepen er niet veel behagen in vinden, ten minste zo het my voorkomt want ik heb zeer veel verlegenheid. Onder hen bespeurd. Het zou my niets verwonderen, indien de goede zaak spoedig zegenpraaiden.

W I L L E M.

Ik wensch het met al myn hart, maar wat zult gy nu doen? is u Vader van u komst verwittigt! Zo niet zal hy gelyk als ik zeer verwondert zyn u te zien. Ik kon myne oogen nauwelyks geloven toen ik u van het rytuig af zag stappen.

K A R E L.

Was uw verwondering hier omtrent groot. Niet minder was de myne van by myn aankomst zo gelukkig te wezen van myn beste Vriend aan te treffen. Neen myn Vader weet van myne komst niets: en ik hoop zo gelukkig te zyn dat hy die niet ontdekken mag.

W I L L E M.

Maar wat hebt gy dan voor?

K A R E L.

My heimelyk hier in de Stad te onthouden, tot zo lang de zaken een andere keer neemen; of zo tegens
alle

alle verwachting de Patriotsche party, triumfeerden, my naar vreemde Landen te begeeven. Want myn Vader zal, nu ik volgens zyn begrip my zo schandelyk uit Utrecht begeeven heb, my nimmer willen vergeven. Het snart my innig dat ik hem verdriet aan doe. Maar kan ik om hem, tegens God, tegens myn geweeten, en tegens myn Vaderland handelen?

W I L L E M.

Neen myn Vriend. En gy hebt genoeg gedaan. Zelfs heeft uwe toegeevenheid omtrent de wapenen op te nemen en na Utrecht te gaan, my verwondert te méer daar gy het voorwerp van u lievede hier moest laten.

K A R E L.

Ach de wanhoop dreef er my toe. Myn Vader had gezworen dat wat ik ook doen mogt, hy my wel beletten zou haar immer te huwen: en, dat zo hy merkten dat ik met haar eenige verkeerling hield, hy my de strengste uitwerkzelen van zyn macht zou doen gevoelen. Daar by verweet hy my dagelyks dat ik een ontaarde was die zyn Vaderland niet wilde dienen. En wat ik hem ook trachten te beduiden door gezonde redeneeringen door gefchiedenisfen van ons Vaderland dat het welzyn der Republiek aan de Stadholderlyke Regeering afhing en dat Oranje onschuldig was, het mogt niets baten; hy haate my om myn gevoelen. Moe van alle deze onaangenaamheden nam ik het woedend besluit hoe veel myn hart er door leed van zyn wil op te volgen. Hoopende daar ik Clarisfa misse moest dat een weldadige kogel my van het leven zou beroven,
maar

maar nauwelyks daar zynde, of ik gevoelden myn gedrag overdenkende de grootheid myner misflag. Ik besloot dan door nood geperst, daar ik het veinze verfoey. My van die laage kunst te bedienen om in de gruwelen myner mede gezellen niet te deelen; daagelyks bedacht ik hier toe nieu we voorweudzels. Maar nu begon men my verdagt te houden, en het was meer dan tyd dat wilde ik my met geen euveldade bezoedelen, ik hun byzyn ontvlugten, wat Clarisfa betreft heimelyk schreev ik haar van tyd tot tyd; enige brieven zyn door haar beantwoord geworden. Maar nu zedert eenige weken heeft zy opgehouden my te schryven. En myn waarde Vriend ik weet niet wat ik ervan denken zal, haar van trouwloosheid te beschulgen. Zou, daar wy in weerwil onzer scheiding elkaar een eeuwige trouw gezworen hebben, haar onregt aandoen en onteeren. Neen wellicht heeft men onze brieven opgehouden, of is zy door onpasykheid belet geweest my te schryven. Het verheugd my zeer dat myne vlugt my nu gelegenheid verschaffen kan van myne bekommernis omtrent haar uit den weg te kunnen ruimen. Schoon gy aan Ernestus onbekent zyt zeg my weet gy niets van hem of zyn Dochter?

W I L L E M.

Niets als door berichten waar by men my verzekert heeft dat hy alle zyne klanten die maar eenigermaaten het Patriotismus zyn toegedaan, verliest. Dat zyne schuldeischers welhaast op zullen koomen, en dat Clarisfa van droefheid dagelyks verkwynd.

K A R E L.

Dit zyn dan de droeve gevolgen der dwaling en verleiding. ô Myn Vaderland! ô Myn Vaderland!

W I L L E M.

Ja myn Vriend de vervolgzugt, der overheerschende party is groot; die maar een eerlyk hart bezit, en niet in hun ontwerpen deel neemt, weigeren zy alle bystand zo hy dezelve benodigt heeft. De armoede word gedwongen om hunne schand bedryven by te wonen, den Ambagtsman moet tegens zyn geweeten, de neiging van zyn Meester op volgen. En alle die maar in het minst van hen afhanglyk zyn, vinden zig genoodzaakt willen zy zig van de middelen huns bestaan niet verftoken zien, de Patriotsche party aan te kleeven.

K A R E L.

Het is beklagens waard. Maar met reden mogen wy thans op uitkomst hoopen ach hoe verlang ik dat die tyd genaakt en ik met myn Vader weder verzoent moog worden.

W I L L E M.

Zou er geen mogelykheid zyn dat dit voor die tyd geschieden kon?

K A R E L.

Ach! neen, voor dat hy door de uitkomst zyne dwaling bemerkte, zal hy nimmer van zyn gevoelen afstaan, en ophouden my over myn gedrag te haaten.

W I L L E M.

Ik verbeel my dat ik dit door het uitvoeren van zeker
ont-

ontwerp dat my in de gedachten kooft spoediger be-
werken kan.

K A R E L.

Wat wilt gy doen?

W I L L E M.

Buiten het Patriotismus, dat u Vader verblind, be-
mind hy u geloov ik zeer sterk?

K A R E L.

Ó Ja indien hy, of ik van gevoelen veranderen kon,
zou ik geen tederder of goethartiger Vader wen-
schen kunnen.

W I L L E M.

Nu dit is genoeg ik durf u byna verzekeren dat gy
u eer deeze weekten einde is volkomen gelukkig en Er-
nestus, zo wel als gy met u Vader verzoend zult zien.

K A R E L.

U goethartigheid verblind u, wat zult gy tog doen
gy kend geen van beide.

W I L L E M.

Bekommer u deswegens niet. Ga maar met my en
wy zullen zien wat in ons vermogen is.

TWEDE TOONEEL.

ARNOLDUS, HENDRIK, *van een andere zyde als
Kaarel en Willem zyn
afgegaan op het too-
neel koomende.*

ARNOLDUS.

Ja gy hebt my onbegrypelyk veel dienst gedaan, het
spyt my echter om het Meisje.

HENDRIK.

Dat doet het my ook. Maar den tyd zal haare smarte
wel geneezen; indien zy maar eens volkoomen is
verzekert dat hy haar ontrouw is, dan zal zy hem wel
geheel vergeeten. Ik heb u gezegd dat ik alles aange-
wend heb zo by Ernestus als by haar om hen in die
waan te brengen. Maar die ongeiukkige brief daar ik
u van gezegd heb, heeft ons ontwerp veel nadeel toe-
gebracht. Echter vlei ik my, indien gy my behulpzaam
wilt zyn alles weder te herstellen.

ARNOLDUS.

♠ Zeer gaarne! zeg my maar wat ik moet doen.

HENDRIK.

By Ernestus gaan en hem zelv het gewaande Huw-
lyk daar ik u van gesproken heb bekend te maaken.

ARNOLDUS.

Maar!

HENDRIK.

Maar gy moet het doen zo gy voor altyd u Zoon van
Clarissa af wilt scheiden.

ARNOLDUS.

Ja dat wil ik zekerlyk, het zou my een onoverkome-lyke smart zyn. Myn Zoon aan de Dochter van een Voorstander der verdervende hand te zien huwen. Maar echter een leugen. . . .

HENRIK.

Een leugen... bekreunt gy u daar over! hoe veel heb ik er al niet voor u gedaan; een goed oogmerk wettigt alles. Het is voor het welzyn van het Vaderland, *ter zyde*, ik ken zyn zwak, hoe ongerymt het is, Dit woord doet, gelyk by veelen, alles by hem af.

ARNOLDUS.

Ja dat alleen kan my er toe doen besluiten; maar wat zal ik voorwende om myn bezoek niet verdagt te maaken?

HENRIK.

Wacht hem hier af. Hy gaat gemeenlyk tegens den avond uit. En zoo hy er nu al niet toegeneegen mogt zyn. Zal ik er hem door dees of geene reden wel toe aanspooren; ik verzeker u dat hy hier komen zal. En als hy nu ziet zal hy u zonder twyfel na zyn Zoon vraagen. Gedraag u maar voorzigtig: en stort hem het gif zo listig in den boezem dat zyn Dochter er de nitwerking van gevoeld.

ARNOLDUS.

Als gy in myn plaats waart; Zou hier van de uitvoering zekerder zyn.

HENDRIK.

Hoe voelt gy u dan niet in staat u Vaderland dienst te doen. Zyt gy van u zelv niet zeker?

ARNOLDUS.

Ik beken dat ik zeer slydige aandoeningen in myn gevoel.

HENDRIK.

Maar denk aan u plicht, aan de beweegreden die het vordert.

ARNOLDUS.

Nu ik beloov het u.

HENDRIK.

Vaarwel dan, ik ga alles tot myn oogmerk in 't werk stellen.

DERDE TOONEEL.

ARNOLDUS *alleen, in overdenking.*

Ik zal my dan van een leugen bedienen, om een teder Meisje in de wanhoop neder te storten. Maar ik moet het doen, zegt hy, om myn Vaderland dienst te doen. Doch myn hart zegt my dat ik slegt doe. Is het dit alleen dat ik my te wyte hebbe? Neen ik heb myn Vriend ook van zyn bestaan beroofd, en myn Zoon gedwongen om maar hou op laaghartige vergeet ge u Vaderland? vergeet gy dat u Vriend den vyand van het zelve, een snooden aanhangeling van den trotsche miter Willem de Vyfden is. Neen alle banden der Vriendschap koomen in geen aanmerking wanneer

het algemeen belang spreekt. ó Ik zie nu geheel myn dwaling en ik verfoei myn zwakheid.

Hy wandelt geduurig eenige ogenblikken in een diep gepeins waar na hy zegt :

Neen ik heb toch niet wel gedaan: het is frydig met de leer der weldadigheid, zyne vyanden te ver- volgen, te verdrukken, en dit dorst ik bestaan! duizende met my deden het maardit kan my niet vrysprecken? zyn de Voorstanders van Oranje niet meede myne ster- velingen, bestaat hunne yver voor hem niet in dwaaling? ó Ja! dan welk eenstemt roept my weder toe, Arnoldus gy misleid u. Ach ik heiken u, gy zyt het myn Vaderland. U moet men alles opofferen, en uwe tegenstreevers zo men dezelve niet kan vernietigen ten minsten zo klein maaken dat alle vermoogens om u schadelyk te zyn. Hen ontnomen is. Maar ik zie Ernestus koomen. Welk een aandoening gevoelt myn hart.

VIERDE TOONEEL.

ARNOLDUS ERNESTUS.

ERNESTUS.

Wat zie ik? Arnoldus!

ARNOLDUS!

Zyt gy het Ernestus.

ERNESTUS.

Ja ik ben het wy ontmoeten hier elkander zeer zou- ling.

ARNOLDUS.

Dat komt my ook zo voor maar wy kunnen spoedig
scheiden om onaangenaamheden voor te koomen.

ERNESTUS.

o Ja indien gy van voorneemens zyt om my op nieuw
over myne denkbeelden omtrent de omstandigheeden
van ons dierbaar Vaderland te hoonen.

ARNOLDUS.

Neen dit ben ik niet maar het zal toch voorzigtiger
zyn dat ik ga.

ERNESTUS.

Ik wil u niet tegenhouden maar zeg my eer gy gaat
trouwt u Zoon.

ARNOLDUS.

Is u dit ook al bericht? Ja Ernestus het is waar.

ERNESTUS, *ter zyde.*

o Myn Clarisfe!

VTFDE TOONEEL.

De voorige een Kruyer.

DE KRUYER, *op het huis van Ernestus
wyzende tegen Ernestus.*

Woonst daar den Heer Ernestus?

ERNESTUS.

Ja, maar ik ben het zely. Is deeze brief voor my!

ARNOLDUS, *ter zyde.*

Hemel indien dit nu maar geen brieu van Karel is!

DE KRUYER.

Ja Mynheer.

ERNESTUS.

Goed, daar is het beftel loon.

De Kruyer vertrekt.

ZESDE TOONEEL.

ARNOLDUS, ERNESTUS,

ARNOLDUS.

Mag ik n nu op myn beurd ook iets vraagen?

ERNESTUS.

Ja.

ARNOLDUS.

Het opschrift van dien brief te zien?

ERNESTUS.

Daar is zy.

ARNOLDUS, *ter zyden.*

Ha! zy is niet van myn Zoon; tegen Ernestus, daar is zy wederom.

ERNESTUS, *breekt den brief open, geeft op het lezen derzelve tekenen, de uiterfte droefheid en verwondring.*

Moet ik myn oog geloven? is het waarheid dat ik zie?

ARNOLDUS, *ter zyden.*

Het is zeker weer een brief van een zyner Correspondente, die wissels op hem trekt.

ERNESTUS.

Ach Arnoldus, welk een tyding voor ons beiden!

ARNOLDUS.

Hoe betreft dien brief my ook?

ERNESTUS.

Ach of zy het niet deed! berei u iets schrikkelyks aan te hooren.

ARNOLDUS.

Hemel! wat moet ik vreezen?

ERNESTUS.

De grootste ramp. U Zoon

ARNOLDUS, *ontroert.*

Wel nu myn Zoon?

ERNESTUS.

Leeft niet meer. Lees dit nootlottig schryft dat my zyn dood bericht.

ARNOLDUS.

Ó God! wat komt my over! Hoe heevig straft gy my tegen *Ernestus* ach lees die brief voor my, ik kan, ik kan, het niet.

ERNESTUS.

Het kost my ook zeer veel, maar echter snuister toe.
 „ Mynheer, daar my, Karel, op zyn stervbed, ver-
 „ trouweling van alle zyne geheimen gemaakt heeft.
 „ Zal u het bericht van zyn dood zo veel als het by-
 „ wonen daar van my, smarte veroorzaakt heeft,
 „ deernis en droefheid wekken. Dat hy ondanks zyne
 „ neiging door de verblinde yver van zyn Vader naar
 „ Utrecht gezonden, en hier door van u Dochter

„ (die hy tot zyn door toe getrouw bemind heeft) ge-
 „ scheiden is geworden, Is u bewust Mynheer. Maar
 „ niet hoe veel hy geleeden heeft; dat onbeschryve-
 „ lyk is. Hy stierf afgefoltert door wreed gescheide
 „ liefde, door de ongehoorde handelwyze van zyn
 „ Vader, en door de beklagelyke toestand, waarin hy
 „ zyn Vaderland, door den uitzinnige yver der zo ge-
 „ naamde Voorstanders van Regt en Vryheid, gestort
 „ zag. Hy beval my by zyn jongste snik u zyne dood
 „ bekend te maken ten einde gy het aan zyn Vader
 „ konde doen. Waar door hy hoopte dat de Vriendschap
 „ tusfchen u, en hem weder stand moog grypen. Dat
 „ zyn eenigste troost naast zyn Hemelsche weldoener
 „ by zyn sterven is geweest. Hy zegenden zyn Va-
 „ der, sprak nog eens van u, en stamelde by de fchei-
 „ ding zyner ziel de naame van God en Clarissa uit
 „ myne smart is op dit herdenken te heevig dan dat
 „ ik u thans meerder fchryve kan ik blyv met achting
 „ u bedroefde Dienaar *Willem.*

ARNOLDUS.

Myn Zoon, myn waarde Zoon, ach waar verberg
 ik my! ô wroeging die my moord. Ik heb zyn dood
 verhaast, waar vind waar zoek ik troost,

ERNESTUS.

By my, door my myn Vriend.

ARNOLDUS.

•Neen, neen! ik moet my voor u van fchaamte ver-
 bergen, de fnoodfte leugen die immer bedacht wierd
 dorst

dorst ik in u by zyn staven. Vervloekte raadsman, koom, zie hoe den Hemel de waarheid voorstaat en den schuldige straft. Ach myn Zoon, myn Zoon moest gy dan het slagtoffer myner eigen zinnigheid worden; o hoe laag ben ik gedaalt! Zie my niet aan Ernestus; ik ben een monster. Ik heb u val bewerkt: en myne gruwelen zullen wel haast in haar volle yslykheid aan den dag koomen; Wee hem die my in dezelve versterkt heeft. Ik merk te laat dat niets de ondeugd wettigt. o Ernestus! Ernestus

ERNESTUS.

Myn Vriend?

ARNOLDUS.

Noem, my dus niet ik ben u ergsten vyand, ik heb alles aangewend om u nadeel te doen; ik heb u Clarisa myn Zoon ontrokken, haar en hem rampzaig gemaakt. Schrik voor my.

ERNESTUS.

Ik ken myn Vriend. Zyn hart is altyd zo boos niet geweest. Men heeft u verleid.

ARNOLDUS.

Ja men heeft my verleid, maar dit neemt myne misdaad niet weg. Hy die een moord, door verleiding begaat, word gestraft. Ik heb meer dan dit gedaan, en myn geweeten getuigt tegens my.

ERNESTUS.

Gy stelt u alles veels te zwaar voor.

ARNOLDUS.

Hoe! kan er iets erger, iets wreeder weezen dan de

oorzaak van zyn Zoons dood te zyn. Dan een onschuldig Meisje hier door voor eeuwig ongelukkig gemaakt te hebben, dan een Vriend.

ERNESTUS.

Om 's Hemels wil herinner u alle die yslykheeden niet.

ARNOLDUS.

Neen ik moet, ik moet my dezelve herinneren. Opdat het denkbeeld daar van my tot een heul verstreken en my onophoudelyk pyniging veroorzaak, maar ik kan niet langer in u byzyn blyven, u gelaat waar op de onschuld geprent staat. Verwyt my ondanks u alle myne euvel daden, ach wat wroeging moord my. Ik moet gaan. Wacht u voor Hendrik.

ZEVENDE TOONEEL.

ERNESTUS.

Welke naare welke zonderlinge ontdekkinge koom ik te doen, Karel is dood, Arnoldus noemt zig zelve de oorzaak van myn ramp, en ik moet vermoeden dat hy de beweegreden is waar door ik meest al myne klanten verlooren heb. Maar in het midden van zo veel onheilen is het als of myn hart my zegt, rampzalige de tyd van u geluk genaakt, doch waarom zegt Arnoldus dat ik my voor Hendrik wachten moet, is dien Jongeling daar ik al myn vertrouwen op zette dezelve. Onwaardig, moet ik hem verdacht houden? Ach dit heb ik nooit geleerd, die eerlyk is denkt het van an-
de-

deren ook. Maar myn Dochter welk een tyding moet ik u brengen. Hemel zy koomt, ach had ik hier niet vertoeft.

ACHTSTE TOONEEL.

CLARISSA, ERNESTUS.

CLARISSA.

O Myn Vader, vind ik u hier, ik was van voornemen naar een myner Vriendinne te gaan om haar daar gy niet by my waard de grootste smart en de diepste vernedering my aangedaan, te ontdekken,

ERNESTUS.

Verneedering myn Dochter, verneedering wie durst u dit te doen?

CLARISSA.

Het verhaal daar van, zal u zo wel als my de daad verwonderen, en beledigen.

ERNESTUS.

Ach toef niet, myn veriangen te voldoen?

CLARISSA.

Na dat Hendrik my de ontrouw van Karel met de afschuwelykste coupleuren had afgemaakt, en myn hart waar in nooit wraakzugt sprak voor deeze verfoeyelyke neiging door list volle uitdrukkinge en gezegdens vatbaar had gemaakt stelde hy my hier toe een middel voor. Ach myn Vader welke een middel! Zelfs zo misdadig te worden als Karel en myne beloften te schenden, maar hoor zyn eigen woorden en zie welk een vernedering in de-

zelve ligt opgeslooten. „ Ja Mejuffrouw, sprak hy „ Karelshandelwys en u eer, dwingt u, u te wreken, toon „ door een Huwelyk met een ander aangaan. Hoe zeer „ gy hem veracht; u Vaders zaaken zyn in zodanig een „ staat, dat wy byna gelyk zyn; trotsheid zou u wei- „ nig voegen. Ik heb u heimelyk lang bemind, en „ door my uwe lievdn en u hand te schenken, kunt „ gy u gelukkig maken en u van Karel wreken.” Ik bedank u voor u raad zeide ik hem, maar verwacht nooit dat ik zo laaghartig weezen zal van hem, die myn Vader en my, door zyn vermeetele voorstellen zo schandelyk durft hoonen, te huwen. Vertrekt, ik veracht u en koom nooit weder voor myn ooge. Knarstanden, vertrok hy van spyt, en riep my woedent toe ik zal my van u wreken.

E R N E S T U S.

Het raadzel begint zig te ontwinden. Ik zie maar te laat welk een slang ik in myn boezem gekoestert heb. Clarisfa, zo de waarachtige betuiging van Karels onschuld. De hoon u door dien schaamtelooze aangedaan eenigermaate verzagten kan. Verneem ze uit myn mond. Hy is onschuldig, en altoos onschuldig geweest. Denk niet dat ik u misleide ik roep den Hemel tot getuige van myn gezegden aan: Hy was u steeds getrouw (*ter zyden*) ach ik kan haar zyn dood niet zegge.

C L A R I S S A.

♠ Myn Vader, myn lieve Vader welk een balsam voor myne wonde, hy is my getrouw, ach u verze-
ke-

kering schenkt my alles, moed leven en kragte,
weder.

ERNESTUS.

Koom, myn Dochter, laat ons binnen gaan, ik heb
u nog iets te zeggen.

CLARISSA.

Nog iets myn Vader, ik verlang het te verneemen,
nu Karel my getrouw is zyn alle myne rampen ver-
mindert en hoop ik ons alle nog gelukkig te zien.

ERNESTUS, *ter zyden.*

„ Ongelukkige . . . gy weet nog niet dat u de
„ zwaarste slag nog staat te treffen . . . koom gaan
„ wy. (*Zy gaan binnen.*)

Einde van het tweede bedryf.

DE EDELMOEDIGE,
DERDE BEDRYF.

*Het Tooneel verbeeld een vertrek in het
huis van Arnoldus.*

EERSTE TOONEEL.

ARNOLDUS, *in den rouw gekleed.*

Wie had dit kunnen vermoeden in zo weinig dagen zo veel verandering, zulk een omkeering. Utrecht verlaaten, den Prins in alle zyne waardigheeden hersteld de Pruisschen in ons Land en hy voor onschuldig verklaard, o! hoe heb ik gedwaald, en wat kost deeze dwaling my niet! Vergeefs tracht ik my vry te spreken, alles beschuldigd my; en niets, niets hersteld myn verlies. een wroegend, een knaagend geweeten is alles wat my overschiet. Koom nu, koom nu Hendrik, en zie de wanhoop daar gy my door u vervloekte raadgeeving in gestort hebt; dat alle myn's gelyken, in my een voorbeeld zien, van schrik en afgryzen! o Patriotismus! Patriottismus! welke onheilen hebt gy te weeg gebracht. Ik schaam my, ik gruw, dat ik immer onder het getal uwer heillooze aangelingen behoord heb. Maar

TWEEDE TOONEEL.

ARNOLDUS, *een Knegt.*

ARNOLDUS.

Wat wilt gy.

DE KNEGT.

Een Heer my onbekend verzoekt om u te spreken.

ARNOLDUS.

Heb ik u niet gezegd dat ik geen mensch wil zien.

DE KNEGT.

Ja, maar hy heeft my zo sterk aangedrongen dat ik schoon tegens u bevel het u verzoeken koom.

ARNOLDUS.

Nu laat hem dan maar komen (*de Knegt vertrekt.*)

Wie of hy zyn mag.

DERDE TOONEEL.

ARNOLDUS, WILLEM.

WILLEM.

Ik heb de eer niet van u bekend te zyn, Mynheer?

ARNOLDUS.

Neen Mynheer, maar gy zult my verplichten, u zo spoedig bekend te maken als doenlyk is, ik heb niet veel tyd om u aan te hooren.

WILLEM.

Ik ben een Vriend van u overleeden Zoon Mynheer.

ARNOLDUS.

Ach Mynheer, vertrek dan spoedig ik kan van hem niet hooren spreken zonder in de uiterste droefheid te vervallen, en ik heb niet gaarne getuigen van myne schande, ik zie myne gruwelen genoeg! men behoeft ze my niet te komen voorstellen.

WILLELM.

Mynheer, dit is ook in het geheel de oorzaak myner komst niet; ver van u te bedroeven koom ik u troost verschaffen.

ARNOLDUS.

My troost verschaffen! neen Mynheer dit kunt gy niet, hy die zig zo schuldig als ik bevind kan nergens troost vinden; maar gy zegt een Vriend geweest te zyn van myn Zoon, zyt gy dan ook gelyk hy was een ware Vriend des Vaderlands, of behoord gy onder die monsters waar onder ik verkeerd heb, en wier gevoelen ik tot myn ongeluk ben toegedaan geweest, die my myn bloed het recht en de menschlykheid hebben doen vergeeten? Zo dit laatste waar is, ach spiegel u dan aan my, of ontwyk my, indien gy de rampzalige indruk der wroeging ontgaan wilt.

WILLELM.

Neen, Mynheer, dank zy den Hemel! nooit heb ik in de buitenspoorigheden myner misleide Landgenooten deel genomen, altoos ben ik de waarheid en de onschuld getrouw gebleeven, zeeker veronderstellende, dat hoe men dezelve ook tracht te verdrukken, zy wanneer het den Hemel behaagt altoos tot haaren

luit

Iufter zal zeegenpraalen gelyk wy thans tot behoud van ons dierbaar Vaderland, dien blyden dag gebooren Zien!

ARNOLDUS.

Dus kan dan myne wroeging u tot zeegenpraal verstreken, zie hoe den Hemel in my zyn recht gestand doet en de onschuld wreekt, verheug u in myn lot!

WILLEM.

Neen ik beklaag u, het is geen eerlyk man, die zig in de verneederling zynr Landgenooten, zynr meede menschen verheugd, bewonder met my in u nootlot de schikking die den Hemel gebruikt om u aan het Vaderland weder te geeven, want zonder u Zoons dood zou by u het vermogen der waarheid nimmer eenigen overtuiging te weeg gebragt hebben.

ARNOLDUS.

Ach, hy bediend zig, van een schrikkelyk middel, schoon ik het wel verdiend heb, en myn voorig bestaan verfoei!

WILLEM.

Indien u Zoon nog leefde, zou mogelyk deeze bekentenis by u geen plaats vinden en gy wederom de party die gy nu zyt afgevallen en verfoeid, aankleeven.

ARNOLDUS.

Neen al leefde hy, ben ik nu door de uitkomst genoeg overtuigt dat ik gedwaald heb, en zie hoe zeer men de Wetten het Recht en de onschuld geschonden heeft;

heeft; ach kon ik al het leed door my verwekt herstellen.

WILLEM.

Wend daar toe zo veel in u vermoogen is aan, verzoen u met Ernestus en vergoed hem al de schade die hy door u geleeden heeft.

ARNOLDUS.

Ach zeer gaarne, maar er is een verlies dat onherstelbaar is ik heb myn Zoon, zyn Dochter ontrukkt . . . voor eeuwig ontrukkt. Haar daar door in de onoverkomelykste elende gestort, en dit, dit, kan ik niet vergoeden.

WILLEM.

Indien gy alles herstellen kunt, behalven dit, dan neem ik aan, haar smarte te geneezen.

ARNOLDUS.

Hoe denkt gy dan dat zy hem ooit vergeeten zal?

WILLEM.

Neen Mynheer, neen, en toch zal zy gelukkig wezen.

ARNOLDUS.

Welk een raadzel, verklaar u nader.

WILLEM.

Dit zal den tyd wel voor my doen; stel gy in tuschen alles in 't werk wat Ernestus zyn geleede schaden vergoeden kan en vertrouw dan zeeker dat de hoofdoorzaak uwer smarte geheel zal weggenomen zyn.

ARNOLDUS.

Op het oogenblik zal ik er een begin mede maken

(hy

(hy schelt, een Knegt koopt binne) gaat eens naar Mynheer Ernestus en verzoek hem of hy dadelyk met zyn Dochter of zo spoedig het hun mogelyk zal zyn, my de eer wil aan doen van hier te komen, dat ik hen beiden spreken moet *(de Knegt vertrekt)* nu zult gy zelve zien hoe zeer ik geneegen ben, myne mislagen indien het mögelyk is, te herstellen; gy zult er van getuigen zyn.

W I L L E M.

Verschoon my, ik kan nu niet langer blyven; maar welhaast zal ik met een myner beste boezem Vrienden weeder koomen, waar over gy verbaast zult staan, ik zeg u niets meer, vaarwel.

VIERDE TOONEEL.

ARNOLDUS, *alleen.*

Hemel! wat moet ik van dit gesprek vermoeden! zou myn Zoon nog leeven, maar neen het bericht van zyn dood is veels te omstandig, het kan niet zyn, ik zal dan myn Vriend wederzien, myn geweze Vriend moest ik zegge: want naar het geen dat ik hem aangedaan heb, kan hy myn Vriend niet zyn; hoe zal ik my zondler van schaamte en naberouw te sterven voor zyn ge-laat vertonen: zal my zyn Dochter de dood myn's Zoons haar Minnaar niet verwyten? en den Hemel om wraak over my aan roepen, ach! welk tooneel zal ik moeten bywoonen, maar wie koopt met zo veel geweld de kamer

D

indrin.

indringen, ach het is myn verleider! hy moet ook gestraft zyn.

VYFDE TOONEEL.

ARNOLDUS, HENDRIK.

HENDRIK.

Eindelyk zie ik u, in weerwil van u koppige duivel van een Knecht, maar, wat heb ik gehoord! hebt gy Ernestus en zyn Dochter hier ontboden? wat hebt gy noch met dat verdoemd Oranje vee voor? wilt gy hun geluk wenschen, met de herstelling van hun lieve afgod Willem de Vyfde, of wilt gy uwe traanen met de hunne vermengen over de dood van u Zoon wiens laage ziel zyn Vaderland meede heeft helpen verraden, o hoe jaicht dat vee nu, maar wacht; welhaast zullen wy met de Franschen vereenigt, hoe zeer nu ook verdrukt, hen dit duur betaald zetten.

ARNOLDUS.

Monster, hebt gy eindelyk met u vervloekte rede-neering gedaan? gy die de oorzaak zyt dat ik myn Zoon verlooren, dat ik een schelm geworden ben, en alle menschlykheid vergeetende, de geheiligste Rechten en Plichten verwaarloosd heb; hoe durft gy, daargy ziet, op welk een zonderlinge wys den Hemel de onschuld voorstaat, en het recht doet zeegenpraalen; u nog voor myn oog vertonen? bloos met my over de gruwelen die gy gedaan hebt. Maar hoe! het schynt dat u
ge.

geweeten voor alle indrukfelen der waarheid geflooten is, dat gy met alle myne gezegdens den spot dryvt.

H E N D R I K.

Ja dat doe ik, en met alle die zo als gy zig gedragen dog ik kan het u nog vergeeven, gy hebt u Zoon veflooren, en ik ben verzeekerd dat als u grootste droevheid eens bedaard zal zyn dat gy tot uw vorige gevoelen weder zult keeren.

A R N O L D U S.

Ik! neen nooit, al gaf den Hemel my zelf myn Zoon weder, zal ik altoos myn voorig doen vervloeken, ik zie met affchrik op alle myne euvelheden op alle die der zo genaamde Patriotten terug en wenschte dat ik nooit myn ziel met hunne heillooze gedraagingen bezoedeld had; dan ach myn berouw koomt veels te laat, en myn hart word door hefsche verwytinge van een gefcheurd, ach! zidder ook voor het fchrikkelyk ogenblik dat u geweeten ontwaaken zal, en aan de onlyde-lykfte foltering zal overgegeeven worden.

H E N D R I K.

Ik vrees er niet voor, myn ziel is zoo laag niet als de uwe, en myn verneederig fpoort my nog meerder tot wraak aan. zie ik nu myn ontwerp mislukke, ik zal er nieuwen smeede om myn oogmerk te bereiken, Ernestus en zyn Dochter zullen weeten, dat zy my ge-
moond hebben: door myn voorstel te verwerpen.

A R N O L D U S.

Wat zegt gy? welk een voorstel.

HENDRIK.

Clarisa te trouwen.

ARNOLDUS.

Hoe! hebt gy dit durven doen?

HENDRIK.

Waarom niet, verschillen wy zo zeer in rang hy is een Lakenkoper die alle zyne klanten verloren heeft, en ik een Jongman die de toezegging van deeze heeft, hy is . . .

ARNOLDUS.

Deugdzaam! en gy van alle Deugd ontbloot, zyn ongeluk hebt gy bewerkt, en my in u schelmery listig doen deelen.

HENDRIK, *spotachtig*.

Ik weet waarlyk niet wat ik van u zeggen zal, maar myn goede man ik beklaag u, en ben zeer u Dienaar wy zullen elkaar wel nader spreken.

ARNOLDUS.

Neen gy moet blyven en getuigen zyn van het geen het naberouw op een hart waar in de deugd nog niet geheel uitgedoofd is, vermag, moog'lyk tref u myn voorbeeld, en ben ik zo gelukkig, van u waarlyk mensch te doen zyn.

HENDRIK.

Hoe! moet ik Ernestus nog weder zien? hem die my zyn huis ontzegt heeft; en die ik de grootste haat toedraag, neen, ik ga.

ARNOLDUS.

Gy zult blyven, daar zyn zy reeds.

ZESDE TOONEEL.

ERNESTUS, CLARISSA, ARNOLDUS, HENDRIK.

ERNESTUS, tegen Arnoldus.

Hoe Hendrik hier! wat heb gy met ons voor?

ARNOLDUS.

My met u te verzoenen, al het leed, al de schade, die ik u aangedaan heb, indien het mogelyk is te herstellen, dat ik hier Hendrik gehouden heb, die gekomen is om my tegens u te verbitteren, is om hem tot zyn schande, ooggetuigen van myn berouw en smarte te maken. — Weet dan myn beste Vriend dat ik op zyn aanrading medegewerkt hebt om u van uwe klanten te berooven, dat hy ver van uw gevoelens toegedaan te zyn geweest, een dier Patriotten is, die in den ondergang hunner evenmenschen hun behagen vinden, en wier eigenzinnigheid, het wis bederv van het Vaderland bewerkt zou hebben.

ERNESTUS.

Hoe! hy een Patriot, dit wist ik nog niet maar daar is hy gewis een der smoodsten; te dwaalen is menschelyk, maar tweedery gevoelens om zyn belang toegedaan te wezen, den eene te doen dienen om den anderen te bevorderen, en zig aan verfoeylyke veinze-

ry schuldig te maken: dit is meer dan boos te zyn. ik had hem myn huis verboden, omdat hy zig vermeeten dorst van myn ongeluk gebruik te maken, my daarom te verneederen en myn Dochter ten Huwelyk te vraagen, op de beleedigenste wyze. Maar ik wist niet dat hy zelv myn ramp bewerkt had hoe zeer ik ook geeneegen ben misdaade en dwalinge te vergeeten dit zal en kan ik nooit.

ARNOLDUS.

My hoop ik echter dat gy wanneer ik alles zal hersteld hebben weder tot u Vriend zult willen aannemen.

CLARISSA, *ter zyde.*

Ach wat hy ook herstellen moog myn verlies is onherstelbaar, myn Karel leeft niet meer!

ARNOLDUS, *het gezegde van Clarissa gehoord hebbende.*

Ach Clarissa, dit is, dit is, het geene dat my zo lang ik leev, tot beul verstrekken zal, o! konde ik door myn dood u Karel wedergeeven!

ERNESTUS.

Laat ons hem betreuren, maar niet weder op de aarde terug wenschen; daar zulke snoode, en booze stervelingen hun verblyf hebben.

ARNOLDUS.

Neen Ernestus: mogt hy leeven, om op die zelve aarde, waar zo veel gruwelen geschieden den kring te vermeerderen van zo veel edelmoedigen en braaven waar onder gy behoord! ach! dat ik zo zwak ben geweest

weest van u voorbeeld niet naar te volgen, spreek, kunt gy my wel vergeeven? ben ik wel vergiffenis waardig, schoon ik nu myn voorig doen, myn denken handelwys verfoey.

ERNESTUS.

O Ja! myn hart heeft het u lang vergeeven, en yder die weldenkt zal myn voorbeeld volgen. Omhels my.

ARNOLDUS.

Neen, ik moet eerst alles dat in myn vermogen is herstellen; maak de lyst op der schade die gy door my als ook door het verlies uwer begunstigers geleeden hebt, ik zal u dit vergoeden en daar na van u vergiffenis gebruik makende met u myn Vaderland gelyk het alle brave doen door eerbied, achting en liefde voor den beste aller Vorsten, Willem den Edelmoedige gelukkig maken.

ERNESTUS, *hem omhelzende.*

Gy zyt myn Vriend en ik wil niets meerder hoo-
ren.

ARNOLDUS.

Maar u Dochter, ach! haar lyden pynigt my het
wroegend hart.

CLARISSA.

Mynheer! schoon ik voel dat myne droevheid my
tot in het grav verzellen zal; smeek ik u echter indien
de zelve tot vermeerdering uwer smart strekt, te gelo-
ven dat ik het nootlot meerder dan u den dood van
myn Karel wyt.

ARNOLDUS.

Deugdzame Clarissa, ach mogt hy voor u leeven
mocht hy getuigen van de vernieuwde Vriendschap tus-
schen u Vader en my zyn.

ZEVENDE TOONEEL.

ERNESTUS, CLARISSA, ARNOLDUS, WILLEM,

KAREL EN HENDRIK.

KAREL.

Hy leeft, myn Vader, zie hem aan uwvoeten.

ARNOLDUS.

God waar ben ik!

CLARISSA.

Is hy het? o myn Vader! ik sterv, *zy bezwykt in de
armen van haar Vader.*

ERNESTUS.

Wat onverwagte gebeurtenis.

HENDRIK, *ter zyde.*

Laat ik dit oogenblik waarneemen om te vluchten,
hy vertrekt ongemerkt van 't tooneel.

ACHT.

TOONEELSPEL.

ACHTSTE TOONEEL.

ERNESTUS, CLARISSA *bezweeken*, KAREL,

ARNOLDUS, WILLEM.

WILLEM, *tegen Karel die op het gezegde van Clarissa opgestaan en na haar toe gegaan is.*

Ziet gy nu wel myn Vriend, de gevolgen uwer onvoorzigtigheid, schoon u de liefde en het verlangen van u Vader weder te zien verschoonlyk maken.

KAREL.

Ja, ik had uw raad moeten volgen en gy myne komst langzamerhand moeten bekend maken, maar wie kan wanneer de liefde spreekt zig zelve bedwingen? *o* Clarissa! *o* myn Vader.

CLARISSA, *langzaam bykomende.*

Is hy het waarlyk? of heeft een droom myn zinnen verbysterd.

KAREL.

Neen, ik ben het Clarissa en wy zullen alle gelukkig zyn.

CLARISSA.

Het bericht van u dood.

KAREL.

Is valsch, en door myn Vriend uitgedagt om dus te spoediger ons geluk te weeg te brengen.

WILLEM.

Ja geëerde Vrienden, dus noem ik u alle wyl gy

Vrienden van myn Karel zyt; vergeev my de smart daar ik u in gestort heb, om daar uit het geluk dat ik my voorspelde, en nu beleev, te zien gebooren worden.

ARNOLDUS.

ô Myn Zoon! wat heb ik u beschreid, vergeev my den dwang die ik u aangedaan heb; en zie my geheel van myne dwaling te rug gekomen. en gy dierbaar Vriend myn's Zoons, hebt gy my voor een weinig tyds droeue smarte veroorzaakt; u gedrag schenkt my nu een eeuwig duurend Heil!

CLARISSA, tegen Willem.

Ach! Mynheer, het geen u de Heer Arnoldus zegt voegt my ook te zeggen, myne erkenenis kan ik u door geen woorden te kennen geeven.

ERNESTUS.

Nog ik Mynheer!

ARNOLDUS.

Hoe meer ik nu my zelve beschouw, hoe meer ik myn vorig gedrag verfoei. ach myne Kinderen, want u Clarissa, schenk ik myn Karel. Leev. Voortaan gelukkig? Leev. Tot heil van 't Vaderland, u Vader zal met u en alle braaven: zyne wettige Overheeden eeren; en het Doorluchtige Huis van Oranje getrouw blyve, zie nu, maar waar is hy?

KAREL.

Wie!

ARNOLDUS.

Hendrik, die my zo barbaarsch tegens u heeft doen
han-

handelen, en die u van ontrouw by Clarisa beticht, en u brieven opgehouden heeft, ja zelfs my den schandelyke leugen doen staaven van u gewaande ontrouw in het oogenblik dat alles dit tegensprak.

K A R E L.

Waar is hy? dat ik my op dien schelm wreeke.

B R N E S T U S.

Hy zal zig van onze ontseltenis bediend hebben om te ontvluchten: maar myn Zoon, want zodanig beschouw ik u reeds; laat de wraak aan den Hemel, en hem aan zyn nootlot over, laat ons alle nu in de regtmattigste blydschap deel neemen! u Vader is van zyne dwaling overtuigd en ons dierbaar Vaderland behoude, ó mogten alle als hy, zyn voorbeeld volgen! de haat en partyfchap voor eeuwig vernietigd zyn; op dat hier door gantsch Nederland met ons aan het Doorluchtig Huis van de Grondstifters onzer wezentlyke Vryheid in zeegening gedenke: zo leven den Edelmoedige, den Groote, Willem de Vyfde, zyne Echtgenoot, Telgen, en Nazaaten, nog lang, en in de geruste uitoefening hunner belangryke Posten, tot heil en behoudenis van Neêrlandsch vrije Gewesten.

Einde van het derde en laatste bedrijf.

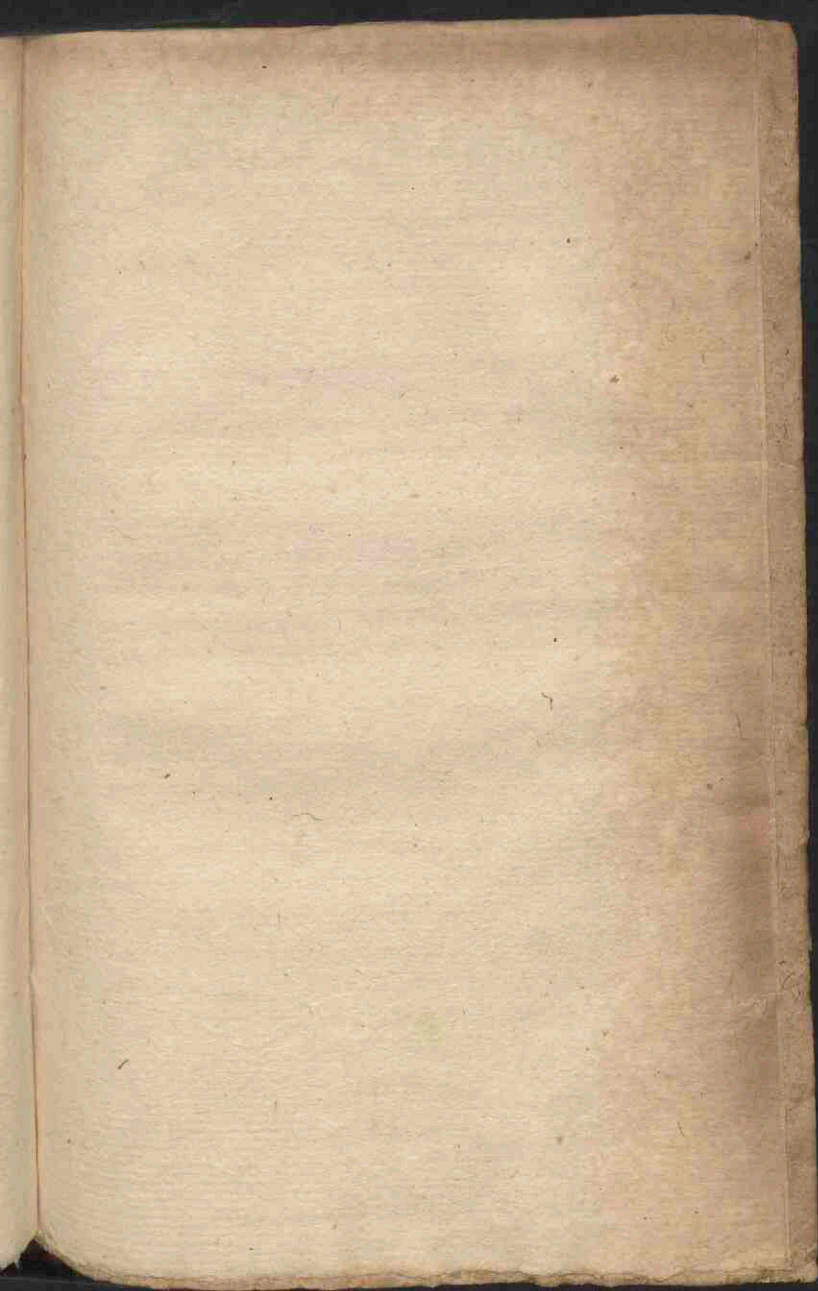

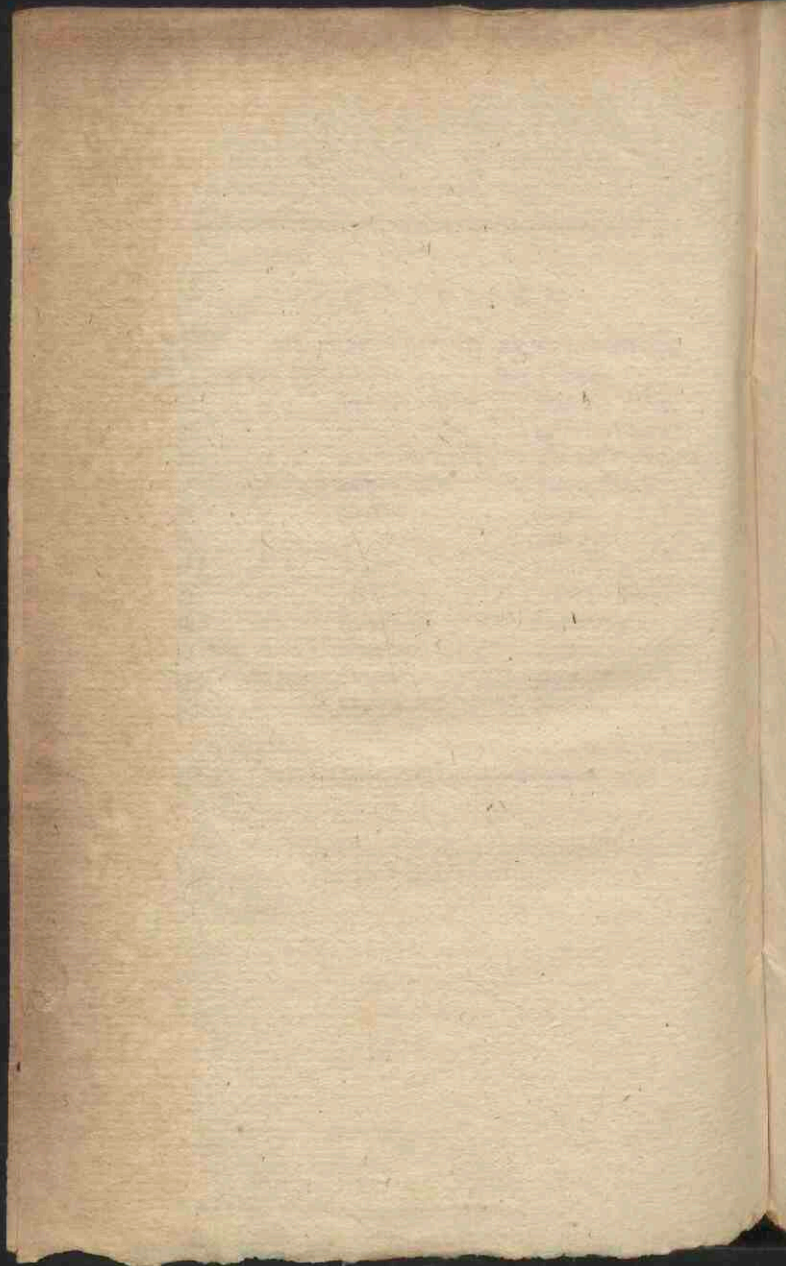
D R U K F E I L E N .

In het Voorb. pag. 4 reg. 8 staat dan dat het lees dan het
 pag. 7 reg. 21 staat Lieven lees Liever

9	13	denkwys noemd	denkwys doemt
10	3	na het Tooneel	op het Tooneel
id.	24	van Vaderland	van het Vaderland
28	6	voorweudfels	voorwendfels
33	5	in myn	in my
34	11	eenstemt	een stem
id.	26	zonling	zonderling
36	20	tekenende	tekenen der
39	16	Rampzalig	Rampzalig
41	18	veriangen	verlangen
42	3	aangaan	aan te gaan
id.	13	knarstanden	knarstandende

8

